

ВІДГУК

офіційного опонента, доцента кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування Державного біотехнологічного університету, доктора філософії з менеджменту, доц. Міненко С.І.

на дисертацію Шалухіної Вікторії Вікторівни «Організаційно-правові аспекти муніципального управління в умовах глобальних викликів та загроз», здобувача наукового ступеня доктор філософії зі спеціальності 073 «Менеджмент»

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ НАУКОВИМИ ПРОГРАМАМИ

Сучасний етап розвитку національної економіки України характеризується масштабними трансформаційними процесами, розгортанням цифрової трансформації, заглибленням децентралізації та необхідністю подолання кризових явищ, зумовлених умовами воєнного стану та глобальними викликами. Зазначені обставини вимагають якісного переосмислення систем муніципального та регіонального управління задля забезпечення їхньої стійкості, інноваційного відновлення та ефективного функціонування територій. Особливої значущості набувають питання впровадження новітніх цифрових інструментів та віртуалізації економіки, створення й реалізації інноваційного потенціалу на всіх рівнях публічного менеджменту, а також якісної трансформації проєктного підходу в умовах децентралізації. Водночас виникає критична потреба в узагальненні та адаптації провідного зарубіжного досвіду організації муніципального управління в екстремальних і кризових умовах. Отже, необхідність теоретичного обґрунтування та розробки практичних рекомендацій щодо формування ефективних механізмів муніципального та регіонального управління в умовах цифровізації, безпекових викликів і відновлювальної трансформації зумовлює високу актуальність, науково-теоретичну та практичну цінність дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота виконана в межах наукових досліджень кафедри менеджменту Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова та відповідає напрямам науково-дослідних тем, спрямованих на розроблення теоретико-методичних засад і практичного інструментарію вдосконалення організаційно-правових аспектів та механізмів муніципального і регіонального управління в умовах цифровізації, децентралізації, а також глобальних викликів та загроз. Результати дослідження логічно продовжують і розвивають зазначені наукові напрями.

ОБГРУНТОВАНІСТЬ І ДОСТОВІРНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТІВ

Обґрунтованість і достовірність результатів дисертаційної роботи Шалухіної В. В. «Організаційно-правові аспекти муніципального управління в умовах глобальних викликів та загроз» забезпечуються цілісністю методологічного підходу, коректним доббором методів, логічною узгодженістю теоретичних положень з емпіричними результатами, а також апробацією напрацювань у науковому середовищі та практичним використанням окремих рекомендацій.

Теоретична надійність висновків ґрунтується на положеннях теорії публічного та муніципального управління, менеджменту, системного аналізу, концепцій цифровізації, децентралізації та антикризового регулювання. Критичне опрацювання фундаментальних праць вітчизняних і зарубіжних науковців дало змогу уточнити сутність і специфіку муніципального управління в умовах глобальних загроз, обґрунтувати структуру організаційно-правового механізму з урахуванням безпекових чинників та сформулювати методологічну логіку адаптації публічного менеджменту до умов воєнного стану та повоєнного відновлення.

Методична достовірність підтверджується застосуванням комплексу взаємодоповнювальних методів. Теоретичні узагальнення отримано із використанням аналізу й синтезу, індукції та дедукції, формалізації, класифікації, системного й порівняльного аналізу. Емпіричну частину виконано на основі аналізу нормативно-правової бази, статистичних даних щодо функціонування органів місцевого самоврядування, динаміки внутрішньо переміщених осіб (ВПО), виконання місцевих бюджетів та показників інноваційно-цифрового розвитку територій, що дозволило ідентифікувати й кількісно оцінити ключові виклики для функціонування муніципальних систем. Репрезентативність та надійність масиву аналітичних даних посилена застосуванням методів порівняльного, кластерного та структурно-динамічного аналізу.

Обґрунтованість результатів моделювання забезпечено розробленням інструментарію оцінювання, сценарного моделювання та розробки адаптивної системи муніципального управління. Оцінювання ефективності управлінських рішень та ресурсного забезпечення здійснювалося із застосуванням розрахунку відповідних коефіцієнтів і показників стійкості громад; прогнозування розвитку та реакції муніципальних систем на загрози — на основі сценарного та ризикоорієнтованого підходів. Адаптивну модель побудовано із застосуванням структурно-функціонального та процесного підходів, що дало змогу формалізувати алгоритми реагування органів місцевого самоврядування та військових адміністрацій на кризи і оптимізувати розподіл ресурсів.

Додатковим підтвердженням достовірності є апробація результатів на 6 науково-практичних конференціях і наукових читаннях, обговорення на засіданнях випускової кафедри, а також публікація основних положень у 5 наукових фахових виданнях України та збірниках матеріалів конференцій.

Таким чином, поєднання обґрунтованої теоретичної бази, адекватного методичного інструментарію, репрезентативної емпіричної основи та коректності моделювання забезпечує високий рівень достовірності положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

Дисертаційна робота є логічно вибудованим, завершеним науковим дослідженням, спрямованим на розроблення та вдосконалення теоретико-методичних засад і практичного інструментарію муніципального управління в умовах глобальних викликів та загроз.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальна структура забезпечує послідовний перехід від теоретичного обґрунтування проблематики до аналітичного дослідження та розроблення прикладного інструментарію.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито методологічну основу, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено інформацію про апробацію та публікації.

У першому розділі – «Теоретичні основи муніципального управління в умовах викликів та загроз» – систематизовано наукові підходи до трактування сутності та концептуальних моделей муніципального управління в умовах сучасних викликів. Розкрито зміст, елементи та функціональну структуру організаційно-правового механізму місцевого самоврядування. Систематизовано та уточнено методичні підходи до оцінювання ефективності муніципальних процесів та їхньої життєстійкості в умовах кризових явищ і цифровізації.

У другому розділі – «Аналіз організаційно-правових аспектів муніципального управління в умовах глобальних викликів та загроз» – здійснено комплексне аналітичне дослідження середовища функціонування органів місцевого самоврядування та факторів впливу на їхню стійкість. Досліджено особливості функціонування муніципального управління в умовах правового режиму воєнного стану, оцінено динаміку демографічних та соціально-економічних процесів (зокрема навантаження через переміщення ВПО), а також проаналізовано стан доходної бази місцевих бюджетів і рівень інноваційно-цифрової трансформації громад. Ідентифіковано ключові загрози,

інституційні прогалини та регіональні асиметрії в системі публічного менеджменту.

У третьому розділі – «Стратегічні вектори організаційно-правових аспектів муніципального управління в умовах глобальних викликів та загроз» – розроблено концептуальні засади реінжинірингу муніципальних бізнес-процесів і побудовано адаптивну модель муніципального управління на основі цифровізації та ризик-орієнтованого підходу. Запропоновано стратегічні вектори розвитку територіальних громад із застосуванням кластерного підходу (безпековий, адаптивний, інноваційний) та сценарного моделювання. Сформовано практичні рекомендації щодо гармонізації взаємодії органів місцевого самоврядування і військових адміністрацій та адаптації кращого зарубіжного досвіду управління в кризових умовах.

У висновках узагальнено основні результати дослідження, сформульовано теоретичні положення та практичні рекомендації, що розвивають методологію та інструментарій організації муніципального управління.

Загалом структура дисертації є внутрішньо узгодженою, забезпечує системність викладу матеріалу та відображає логіку досягнення поставленої мети – від теоретичного обґрунтування до прикладної реалізації запропонованих моделей і механізмів.

НАУКОВА НОВИЗНА

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що в дисертації розроблено концептуальні підходи до аналізу і вдосконалення муніципального управління в умовах глобальних викликів і загроз. Конкретний внесок автора при розробленні порушених проблем виражається так.

Удосконалено:

- концептуальну модель муніципального управління інноваційного розвитку (розділ 3, п.3.2), яка вирізняється від існуючих тим, що ґрунтується на взаємодії науки, інтелекту, бізнесу та технологічних можливостях, дозволяючи сформулювати відповідну стратегію розвитку регіонів з урахуванням особливостей релокації бізнесу, комерціалізації наукових проєктів та максимального залучення інтелектуального потенціалу, долучення до проєктів відновлення та масштабування.

Дістало подальшого розвитку:

- еволюція стилів муніципального управління, в основі якої визначаються підходи: класичний, управлінський та бізнес-процесний (розділ 1). Перевагою використання даної еволюції стилів є запропонований екобізнес-процесний підхід, який детермінує перехід до нової архітектури організаційно-правового механізму, де форми прийняття рішень трансформуються у цифровізовані

бізнес-алгоритми з екологічним пріоритетом. Такий стиль управління дозволяє подолати традиційний антагонізм між економічним розвитком та екологічною безпекою територій;

- закордонний досвід муніципального управління (розділ 3, п.3.1), що дозволяє сформувати гібридну модель, яка базуватиметься на синтезі технологічної ефективності, адміністративної суб'єктивності та безпекової стійкості, сформувавши єдину цілісну систему;

- класифікація регіонів за відповідними стратегіями розвитку муніципального управління (розділ 3, п.3.3), що дозволить у майбутньому обирати власний вектор траєкторії розвитку на основі типу релокації, комерціалізації, відновлення та масштабування при цьому враховується фактична чисельність суб'єктів господарювання, визначається роль муніципалітетів (адаптер, медіатор, донор, модератор).

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Практичне значення результатів дисертаційної роботи полягає у розробленні та апробації комплексного методичного інструментарію та організаційно-правових засад муніципального управління в умовах глобальних викликів, загроз та цифровізації, які можуть бути безпосередньо впроваджені в діяльність органів місцевого самоврядування, військово-цивільних і військових адміністрацій та територіальних громад.

Запропоновані в роботі: метод оцінювання життєстійкості та інноваційно-цифрового розвитку територіальних громад у період кризових шоків; адаптивна модель реінжинірингу муніципальних бізнес-процесів і надання соціальних послуг із урахуванням демографічних зсувів та чинника ВПО; організаційно-правовий механізм функціонування та взаємодії органів місцевого самоврядування з військовими адміністраціями в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення - забезпечують підвищення обґрунтованості управлінських рішень, своєчасну ідентифікацію та нейтралізацію безпекових ризиків, розмежування повноважень та оптимізацію використання ресурсів місцевих бюджетів у коротко- і довгостроковій перспективі.

Практична цінність одержаних результатів полягає також у можливості: інтеграції правових, організаційних, цифрових та ресурсних чинників у єдину систему публічного управління та регіонального менеджменту; підвищення адаптивності та інституційної стійкості муніципальних структур до умов перманентних криз і загрози воєнного стану; оптимізації процесів надання муніципальних і соціальних послуг через впровадження цифрових інструментів та реорганізацію робочих процесів; розроблення диференційованих стратегій розвитку територій на основі їхнього кластерного поділу (безпековий, адаптивний, інноваційний).

Розроблені підходи можуть бути використані при формуванні нормативно-правових актів та місцевих програм розвитку, розробленні стратегій повоєнного відновлення громад, перебудові систем публічного управління в умовах кризового реагування. Результати дослідження впроваджені у діяльність органів місцевого самоврядування та суб'єктів муніципального сектора (що підтверджено відповідними довідками) та використовуються у навчальному процесі закладу вищої освіти під час викладання дисциплін з публічного управління, менеджменту, муніципального менеджменту та регіонального розвитку. Це підтверджує їх прикладну спрямованість, практичну релевантність та можливість масштабування в умовах глобальних викликів та відновлювальної трансформації України.

ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ У ПУБЛІКАЦІЯХ

Основні наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи повною мірою відображені в опублікованих працях здобувача та відповідають змісту й логіці проведеного дослідження.

Основні результати дисертаційного дослідження опубліковано у 11 наукових працях, зокрема 5 статей у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз, та 6 матеріалів конференцій.

У фахових статтях висвітлено теоретико-методичні та організаційно-правові засади муніципального управління в умовах глобальних викликів, загроз та цифровізації, удосконалені підходи до оцінювання життєстійкості та інноваційно-цифрового розвитку територіальних громад, а також результати розробки та впровадження адаптивної моделі функціонування органів місцевого самоврядування в умовах правового режиму воєнного стану. Публікації містять обґрунтування концептуальних положень реінжинірингу муніципальних бізнес-процесів, систематизацію чинників впливу та ключових загроз у публічному секторі, а також результати аналізу сучасного стану, фінансово-економічної бази та зарубіжного досвіду організації муніципального управління.

Матеріали конференцій відображають апробацію ключових положень дисертації, обговорення отриманих результатів у науковому середовищі та уточнення окремих методичних аспектів дослідження щодо регіонального та публічного управління в умовах глобальних викликів.

Опубліковані праці забезпечують повноту розкриття наукової новизни, практичного значення та основних результатів дисертаційної роботи. Кількість і зміст публікацій відповідають встановленим вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії та підтверджують самостійність і системність проведеного дослідження.

ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ

Попри високий рівень теоретичної обґрунтованості та методичної завершеності дослідження, окремі положення дисертації можуть бути предметом наукової дискусії та подальшого уточнення.

1. Досліджуючи цифрову трансформацію муніципального управління та впровадження «цифрових двійників» громад, авторка зосередила увагу переважно на організаційно-управлінських та правових аспектах, залишивши поза глибоким аналізом ризику захисту персональних даних мешканців та кіберстійкості муніципальних інформаційних систем в умовах гібридних загроз.

2. При обґрунтуванні адаптивної моделі муніципального управління переважна увага приділена взаємодії органів місцевого самоврядування з військовими адміністраціями та центральною владою, водночас інструменти збереження та розвитку демократичних процедур і партиципаторних моделей (електронні петиції, громадські обговорення тощо) в умовах правових обмежень воєнного стану розкриті фрагментарно.

3. У другому розділі при аналізі фінансово-економічної бази муніципального управління основний акцент зроблено на загальних показниках місцевих бюджетів та великих громадах-реципієнтах, тоді як особливості забезпечення життєстійкості та балансування бюджетів сільських та селищних територіальних громад з обмеженим фінансовим потенціалом в умовах кризових шоків потребують більш детальної диференціації.

4. Запропонований у третьому розділі кластерний підхід до визначення стратегічних векторів розвитку громад (безпековий, адаптивний, інноваційний) є науково обґрунтованим, однак доцільно було б чіткіше формалізувати граничні значення та вагові коефіцієнти критеріїв, за якими здійснюється віднесення територіальної громади до того чи іншого кластера.

5. Запропоновані рекомендації щодо реорганізації та реінжинірингу муніципальних бізнес-процесів мають високу практичну цінність, проте у роботі недостатньо чітко розмежовано, які саме організаційно-правові зміни мають бути реалізовані негайно (в умовах діючого правового режиму воєнного стану), а які слід імплементувати виключно на етапі повоєнного відновлення.

Зазначені зауваження мають переважно дискусійний та побажальний характер і не знижують загальну високу наукову та практичну цінність отриманих здобувачкою результатів.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Шалухіної Вікторії Вікторівни є завершеним, цілісним і концептуально узгодженим науковим дослідженням, у якому розв'язано актуальне науково-прикладне завдання щодо розвитку теоретико-методичних засад і розробки практичного інструментарію вдосконалення організаційно-правових аспектів муніципального управління в умовах глобальних викликів, загроз та цифровізації.

У роботі здійснено переосмислення сутності муніципального управління як комплексної системи та правового інституту, обґрунтовано концептуально-понятійні засади формування організаційно-правового механізму місцевого самоврядування, уточнено систематизацію чинників впливу та ключових загроз у публічному секторі (зокрема в умовах правового режиму воєнного стану), розроблено й удосконалено методи оцінювання життєстійкості та адаптивності територіальних громад. Запропоновані підходи базуються на поєднанні ризик-орієнтованого та структурно-функціонального моделювання, реінжинірингу муніципальних бізнес-процесів, сценарного та кластерного аналізу, що забезпечує підвищення ефективності управлінських рішень, інституційної стійкості органів місцевого самоврядування та оптимізацію надання соціальних і муніципальних послуг. Наукові результати відзначаються новизною, логічною узгодженістю та методологічною цілісністю. Вони розширюють теоретико-прикладні засади публічного менеджменту та муніципального управління шляхом інтеграції організаційних, правових, цифрових та ресурсних чинників у єдину адаптивну систему управління, орієнтовану на забезпечення сталого функціонування, розмежування повноважень і довгострокового післявоєнного відновлення громад.

Дисертаційна робота заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанови Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 року «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» зі змінами і доповненнями. Усе вищевикладене дає змогу дійти висновку про те, що автор дисертаційної роботи, Шалухіна Вікторія Вікторівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» (галузь знань 07 – Управління та адміністрування).

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ

Доцент кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування
Державного біотехнологічного університету,
доктор філософії з менеджменту, доцент

Підпис *Міненко С.*
ЗАСВІДЧУЮ
Керівник відділу діловодства ДБТУ
Софія Міненко

Софія МІНЕНКО